

Huisdierenwijzer van de reptielen (Reptilia)

- Van nature: koudbloedig, kunnen geen eigen lichaamswarmte produceren.
- Huisvesting: terrarium of paludarium.
- Knuffel- of kijkdier: kijkdier.
- Voeding: vlees, insecten of planten.
- Leeftijd: afhankelijk van de soort. Schildpadden kunnen wel 150 jaar worden
- Kosten aanschaf en verzorging: gemiddeld tot hoog.

Huisdierenbijsluiter van de reptielen (Reptilia)

Wist u dat:

- Veel reptielen een winterrust of winterslaap houden en dan soms in de koelkast bewaard worden?
- U voor reptielen allergisch kunt zijn?
- Reptielen ook gechipt kunnen worden?

Algemeen

Reptielen zijn koudbloedige gewervelde dieren. Ze kunnen geen eigen lichaamswarmte produceren. Ze regelen hun lichaamstemperatuur door het opzoeken van warmere of koelere plaatsen, of door te zonnebaden. Tot de reptielen behoren slangen, hagedissen, schildpadden, krokodillen en brughagedissen.

Reptielen hebben schubben op hun dikke huid. De huid is weinig doorlaatbaar. Daardoor kunnen veel reptielen goed tegen droogte, maar kunnen ze nauwelijks ademen via de huid. Jonge reptielen vervellen elke twee tot vier weken. Bij volwassen reptielen is de tussenperiode groter.

Op slangen na hebben de meeste reptielen een goed gezichtsvermogen. Veel reptielen hebben in het gehemelte een extra reukorgaan (orgaan van Jacobson) waardoor ze ontzettend goed kunnen ruiken. Bijna alle reptielen horen matig tot slecht.

Veel reptielen houden van nature een winterslaap of winterrust. Hierdoor overleven veel dieren de koude winterperiode met voedselschaarste. Ook werkt het als stimulans om in de lente te willen paren, en om de aanmaak van eitjes te activeren.

Verschillende varianten

Er zijn veel verschillende soorten reptielen. Bekende huisdieren zijn schildpadden, gekko's, leguanen en slangensoorten. Deze dieren zijn zeer uiteenlopend in bijvoorbeeld grootte, kleur, lichaamsvorm en beweging, maar ook in de eisen die zij stellen aan hun omgeving, huisvesting, voeding en verzorging. Sommige reptielen worden slechts enkele centimeters lang, anderen kunnen een paar meter lang worden. Reptielen kunnen dag- of nachtactief zijn, al naar gelang de soort. De meeste reptielen zijn vlees- of insectenetters. Sommige reptielen, zoals landschildpadden en leguanen, zijn overwegend planteneters.

Aanschaf en verantwoordelijkheid

Voordat u een reptiel aanschaf, moet u over voldoende kennis beschikken over het desbetreffende dier. Goede verzorging kost tijd en geld en vraagt om betrokkenheid van de houder.

Niet alle reptielen kunnen 'tam' gemaakt worden. Voorbeelden van soorten die wel 'tam' gemaakt kunnen worden, zijn de groene leguaan en de baardagame. Om dat voor elkaar te krijgen is het in ieder geval belangrijk deze dieren van jongs af aan regelmatig voorzichtig te hanteren. Voor de meeste andere dieren geldt: hanteer reptielen zo min mogelijk.

Het kan zijn dat u te maken krijgt met het voeden van prooidieren, zoals krekels, muizen of kuikentjes. Soms kunt u deze prooidieren dood voeren, maar sommige reptielen eten geen dode prooidieren, ze willen alleen levende prooidieren.

Sommige reptielen kunnen een gevaar voor hun omgeving vormen, door hun gedrag of hun omvang. Ga altijd voorzichtig met uw dieren om, neem geen risico's en neem uw eigen veiligheid en die van uw omgeving in acht.

Houd kinderen altijd goed in de gaten, en laat ze het liefst van de reptielen afblijven. Gezinnen met kinderen jonger dan één jaar oud wordt geadviseerd om geen reptielen aan te schaffen. Bij kinderen jonger dan vijf jaar wordt geadviseerd om ze geen contact met reptielen te laten hebben. Houd ook oudere kinderen onder toezicht wanneer ze een reptiel aanraken. Let er op dat kinderen niks in de mond steken wat in aanraking met een reptiel geweest is. Reptielen kunnen namelijk dragers van Salmonella zijn. Zeker kinderen kunnen hier ernstig ziek door worden. Was, nadat u in het terrarium bezig bent geweest, altijd uw handen met zeep om een Salmonella-infectie te vermijden.

Er bestaan veel verschillende meningen over hoe bepaalde reptielen gehouden dienen te worden. Alvorens u een reptiel aanschaft, verdient het sterk de aanbeveling om contact op te nemen met een vereniging die zit richt op de groep reptielen waar u interesse in heeft. Voorbeelden zijn de Stichting Doelgroep Groene Leguanen, de Nederlands-Belgische Schildpaddenvereniging en Lacerta. Deze verenigingen kunnen u vertellen hoe u het dier op de juiste manier houdt, zodat u lang plezier kunt hebben van uw dier.

Huisvesting

Het is belangrijk dat het terrarium al volledig klaarstaat, goed ingericht, op de juiste temperatuur en met de juiste luchtvochtigheid, voordat uw reptiel arriveert.

Als u voor het eerst een reptiel koopt, zijn er qua huisvesting verschillende mogelijkheden, bijvoorbeeld een terrarium of paludarium (dit is een kunstmatige leefomgeving met een land- en een watergedeelte). De inrichting is afhankelijk van de soort reptiel. Zaken om over na te denken zijn bodembedekking, schuilplaatsen, beplanting, verlichting en watervoorziening. Voor het regelen van de temperatuur gebruikt u in veel gevallen een warmtelamp. In andere gevallen is het beter een warmtemat of –kabel te gebruiken. Let er op dat de dieren niet met de warmtelamp in contact kunnen komen, ze kunnen zich daaraan branden. De temperatuur en luchtvochtigheid moeten aangepast zijn aan uw dier, dit is onder andere belangrijk voor het vervellen. Uw reptiel moet zichzelf niet kunnen beschadigen aan ruwe oppervlakten, scherpe stenen of takken. Zorg er voor dat de ruimte groot en hoog genoeg is voor uw reptiel. Houd er rekening mee dat de ruimte ook nog groot genoeg moet zijn wanneer het dier volgroeid is.

Een terrarium staat bij voorkeur op een rustige plaats, is trillingsvrij, tochtvrij en staat niet direct in het zonlicht. De ruimte moet goed te reinigen zijn. Gebruik schoonmaakmiddelen die niet giftig zijn en spoel altijd goed na met warm water. De dieren moeten niet kunnen ontsnappen of door andere dieren aangevallen kunnen worden: niet alle dieren zijn zomaar met soortgenoten te houden, en het samen houden van verschillende soorten wordt over het algemeen afgeraden. Ook eventuele voedseldieren mogen niet kunnen ontsnappen. Zorg voor voldoende ventilatie. Bij landschildpadden uit subtropische en gematigde gebieden kan de bovenkant van het verblijf open zijn.

Veel reptielen houden van nature een winterslaap of winterrust, maar in gevangenschap is dit niet altijd noodzakelijk. Er zijn echter soorten waarbij een winterslaap ook in gevangenschap sterk aan te raden is. Alleen dieren in goede conditie mogen in winterslaap gaan. Zwakke dieren kunnen sterven of worden wakker. Voor de winterslaap of –rust is het belangrijk dat u de natuur zo goed mogelijk nabootst. Allereerst wordt de hoeveelheid voedsel afgebouwd en de daglengte verkort. Na verloop van tijd wordt ook de temperatuur geleidelijk verlaagd. Uiteindelijk worden de dieren, afhankelijk van de soort, vier weken tot wel zes maanden bij een lagere temperatuur op een donkere plek gezet, zoals een kelder of in de koelkast. Om de dieren uit de winterslaap te halen, zijn ook weer geleidelijke stappen nodig.

Voor bijna alle soorten reptielen is het zeer belangrijk om blootgesteld te worden aan UV-B-licht. Deze straling zorgt ervoor dat de dieren calcium via de darmen kunnen opnemen. Een speciale lamp kan veel problemen voorkomen. Laat u goed voorlichten over de juiste UV-B-lamp voor uw dier!

Voeding

De meeste volwassen reptielen worden ongeveer drie keer per week gevoerd. Jonge dieren worden soms vaker gevoerd. Slangen krijgen eens per één tot vier weken eten. Voer niet teveel (vet) voedsel, dat is niet goed voor uw dier.

Afhankelijk van het soort reptiel kunt u groenvoer, vlees, vis of insecten voeren, of een combinatie hiervan. Poeder altijd multivitaminen en mineralen over het voer. Daarnaast kunt u soms ook droog- of blikvoer voor honden en katten, of bijvoorbeeld konijnenvoer, voeren. Geef altijd vers voedsel en haal oud voedsel weg. Voer dagactieve dieren het liefst als ze zich hebben opgewarmd, bijvoorbeeld rond 11 uur 's ochtends. Ze hebben dan de rest van de dag om het voedsel te verteren. Nachactieve dieren zoals gekko's voert u wanneer de lampen zijn uitgegaan.

Terrariumdieren die levende voedseldieren nodig hebben, krijgen vaak wormen, motten, krekels en sprinkhanen, maar bijvoorbeeld ook nestmuizen of andere knaagdieren te eten. Levende voedseldieren kunnen uw reptiel beschadigen wanneer ze niet opgegeten zijn. Haal de voedseldieren daarom weg wanneer uw reptiel niet actief is of leer het dier om dode prooidieren te accepteren. Bij slangen is dit vaak heel goed mogelijk. Tijdens het vervellen zijn reptielen extra kwetsbaar, let er dan goed op dat uw voedseldieren uw reptiel niet beschadigen.

Voedseldieren kunt u bij de dierenspeciaalzaak kopen, zelf kweken of eventueel vangen. Hou er wel rekening mee dat uit het wild gevangen voedseldieren schadelijke parasieten, bacteriën of bestrijdingsmiddelen met zich mee kunnen dragen!

Zorg dat er altijd vers en schoon water aanwezig is, ververs dit zo vaak mogelijk om infecties te vermijden. Water om te baden moet voor de meeste soorten handwarm zijn, omdat reptielen in koud water inactief worden en zelfs kunnen verdrinken.

Van jong tot volwassen dier

Bij alle reptielen worden de vrouwtjes inwendig bevrucht. Meestal worden de eieren meteen na de paring bevrucht, maar soms wordt sperma in het vrouwelijke dier opgeslagen om (jaren) later alsnog de eieren te bevruchten. Sommige reptielen zijn

eilevendbarend, dat betekent dat ze de eieren in het lichaam houden en dat de jongen vlak voor de 'geboorte' uit het ei breken. Andere reptielen leggen eieren.

Krokodillen en pythons zijn bijna de enige eileggende reptielen met broedzorg, dat wil zeggen dat zij de eieren beschermen en er bij in de buurt blijven totdat de eieren zijn uitgekomen. Pythons laten na het uitkomen van de eieren de jongen aan hun lot over, terwijl krokodillen nog enige tijd voor het nageslacht blijven zorgen. Andere dieren laten de nog niet uitgekomen eieren achter, deze komen uit door bijvoorbeeld zonnewarmte. De hoeveelheid eieren verschilt van soort tot soort.

Afhankelijk van de diersoort en het geslacht, worden reptielen op een leeftijd van één tot twintig jaar geslachtsrijp. De levensverwachting van reptielen loopt erg uiteen. Veel dieren worden meer dan tien jaar oud. Sommige schildpadden kunnen zelfs meer dan 150 jaar oud worden!

Kosten

De aanschafprijzen van een reptiel variëren enorm, van enkele tientjes tot honderden euro's. Dit heeft te maken met de diersoort en de leeftijd. Ook de kosten van een terrarium en de inrichting verschillen, dit heeft onder andere te maken met de grootte en de eisen aan bijvoorbeeld verwarming en verlichting. U bent al snel een paar honderd euro kwijt. Houd ook rekening met de terugkomende kosten van voedseldieren, en eventuele dierenartskosten.

Gezondheids- en welzijnsproblemen

Een gezond reptiel is alert en actief en heeft een goede eetlust en stevige ontlasting. Hij heeft heldere, niet ingevallen ogen en de oogleden zijn niet opgezwollen. Zijn huid is gaaf, met in principe geen vervellingsresten. Er is geen slijm in de bek of neus, en de bek sluit goed. Raadpleeg bij veranderingen in het normale gedrag of bij (vermoeden van) ziekte een dierenarts die specifieke kennis van reptielen heeft.

Reptielen hebben vaak een langzame stofwisseling. Hierdoor kan het lang duren voordat u ziet dat uw dier ziek is.

Veel ziekten zijn te voorkomen door stress te vermijden, door een goede hygiëne, en door een goede voeding. Houd in de gaten of uw dier goed eet en controleer regelmatig de ontlasting. Nieuwe dieren kunnen het beste een paar maanden apart van de andere dieren gehouden worden, om verspreiding van eventuele ziekten te voorkomen en eventuele aandoeningen te kunnen behandelen.

Veel voorkomende aandoeningen bij reptielen zijn onder andere verwondingen en kalk-, UV-b-lichtgebrek en vitaminengebrek. Daarnaast kan uw reptiel last hebben van parasieten, zoals wormen, amoeben (eencellige organismen) en flagellaten.

Andere wetenswaardigheden

- Koop geen dieren uit overvolle of vuile terraria, of waarvan de medebevolking er ziek uitziet!
- Heeft uw dierenarts ervaring met reptielen? Niet iedere dierenarts kan met deze dieren uit de voeten.
- Koop als beginner geen wildvangdier, maar kies voor nakweek. Kies een middelgrote soort, die niet of nauwelijks stressgevoelig is. Koop geen duur dier of een moeilijke eter. Wilt u er mee kweken, begin dan met een diersoort die goed te kweken is. Jonge dieren zijn goedkoop, maar hebben een relatief grotere sterftekans.
- Als verantwoordelijk (huis)dier eigenaar is het van belang serieus over de vakantieperiode na te denken. Kent u mensen die uw reptiel goed kunnen en willen verzorgen tijdens uw afwezigheid?
- Op de positieflijsten van de Raad voor Dierenaangelegenheden staat aangegeven welke diersoorten geschikt zijn om als huisdier te houden. Reptielen die u als huisdier mag houden zijn bepaalde soorten schildpadden, krokodillen, hagedissen en slangen. In deze positieflijsten is geen rekening gehouden met de afspraken die in het kader van CITES gemaakt zijn. CITES regelt de internationale handel in bedreigde dieren en planten. De handel in en het bezit van beschermde dieren is dus aan strikte regels gebonden. Veel reptielen vallen onder de CITES registratie. Als u twijfelt of een dier in het CITES-verdrag is opgenomen, kijk dan op de website van CITES.
- Net als andere dieren kunnen ook reptielen gechipt worden, voor sommige reptielen is dit zelfs verplicht.